

8. Регионално ниво на ОТП – преференциални отношения

- 1. ЕАСТ**
- 2. Страни от Средиземноморието**
- 3. Страни от Африка, Карибите и Тихия океан**

1. ЕАСТ

ЕАСТ - The European Free Trade Association (EFTA) е основана през 1960 г. В някои периоди тя обединява 10 държави и мери сили с ЕИО. В момента в ЕАСТ са останали 4 държави – Швейцария, Норвегия, Исландия и Лихтенщайн – ЕАСТ 2 (2001 г.).

А) ЕИП

ЕИО подписва договор със страните от ЕАСТ през 1992 г. за Европейско икономическо пространство. Тогава в ЕАСТ са 7 държави. Три от тях – Австрия, Швеция и Финландия се присъединяват към ЕС от 1.1.1995 г.

Споразумението за ЕИП влиза в сила от 1.1.1994 г.

Целите на ЕИП – свободна търговия при промишлените стоки. Хармонизиране при правилата за конкуренция, стандартите и техническите изисквания, държавните поръчки и др. въпроси, свързани с единния вътрешен пазар (ЕВП).

1. Страните от ЕАСТ. Европейско икономическо пространство

- ✓ Почти всички директиви, които засягат ЕВП са с релевантност и за държавите от ЕИП. Напоследък хармонизацията се разширява – защита на потребителите, търговско право, частично околна среда, статистика, някои аспекти на Споразумението от Шенген и от общата визова политика.
- ✓ ЕИП не се отнася, обаче, до Общата аграрна политика, риболова, Общата търговска политика, евро-зоната, опазването на околната среда, социалната политика и други важни дейности на ЕС.
- ✓ От гледна точка на търговията ЕИП създава пространство за свободно движение на промишлени стоки и някои видове услуги.

Б) Отношения с Норвегия – Норвегия на два пъти отказва да стане членка на ЕС заради своето рибно богатство.

На ЕС се падат 86% от експорта и 76% от импорта на Норвегия.

Във вноса на ЕС Норвегия заема 4 място, а в износа – 7-мо място. Във вноса на ЕС от Норвегия около 2/3 са природен газ и нефт, останалото - метали, пластмаси, машини и риба. В износа на ЕС в Норвегия преобладават машините и оборудването, следвани от химическите стоки и стоманата.

Експортът на ЕС надхвърля импорта с около 4 млрд. евро. годишно.

България е изнесла през 2008 г. в Норвегия стоки за около 36 млн. евро и внесла за около 8 млн. Положително салдо - 28 млн. евро.

В) Отношения с Швейцария

Подписва Споразумението за ЕИП и през 1992 г. внася молба за членство в ЕИО. Но на референдум през 1992 г. надделяват противниците на ЕИП, той като то ще засегне интереси във финансовите услуги и в селското стопанство.

- Правителството прекъсва преговорите за членство в ЕС, но молбата не е изтеглена.
- От 1994 г. има двустранни споразумения ЕС-Швейцария. Те са много близки до Споразумението за ЕИП. Досега са подписани 10 такива двустранни споразумения.

2009 г.	Износ на ЕС	Внос на ЕС	Салдо за ЕС
Аграрни продукти	5836	3113	2723
Минерални суровини и горива	7050	4205	2845
Химически продукти	24 491	16 733	7758
Машини и транспортно оборудване	24 502	14 620	9882
Текстил и облекло	3898	1283	2615
Други продукти	30 272	26 042	4230
ОБЩО	96 049	65 996	30 053

Търговия ЕС - Швейцария

Швейцария е четвърти търговски партньор на ЕС след САЩ, Китай и Русия. Трети при експорта (след САЩ и Китай) и 6-ти при импорта (след Китай, САЩ, Русия, Норвегия и Япония).

ЕС има постоянно положително салдо в търговията си с Швейцария

Експортът ни за Швейцария през 2008 г. е за около 80 млн. евро, а импортът за около 215 млн. евро. **Дефицитът е около 135 млн. евро.**

В Швейцария изнасяме основно облекло, цветни метали, детайли за електрически машини, стоманени изделия.

От Швейцария внасяме главно: лекарства, транспортно оборудване, електрически машини, други видове машини и оборудване.

Има постигната известна вътрешноотраслова специализация.

2. Страни от Средиземноморието

- ❑ **Голямо значение за държавите-членки на ЕС, които също са средиземноморски държави – Испания, Франция, Италия, Малта, Словения, Кипър и Гърция. Исторически тези държави са тясно свързани с останалите средиземноморски държави.**
- ❑ **1995 - Европейско-Средиземноморско партньорство Конференцията в Барселона ЕС + 12 средиземноморски държави. Развива се на регионална и на двустранна основа. Барселонски процес (the Barcelona Process).**
- ❑ **Проектите на Барселонския процес в областта на икономиката и търговията са насочени към насърчаване на частните европейски инвестиции в региона, развитие на търговията, вкл. и чрез създаване на зона за свободна търговия, развитие на телекомуникациите и мерки по опазването на околната среда.**
- ❑ **2008 г. Съюз за Средиземноморието - Union for the Mediterranean**
27 държави-членки на ЕС + 16 държави и една автономна територия: от Северна Африка (6) Мароко, Мавритания, Алжир, Тунис, Либия, Египет; от азиатската част (5) Израел, Палестинска автономия, Ливан, Сирия, Йордания, от Европа (6) Турция, Хърватия, Черна Гора, Албания, Босна и Херцеговина и Монако.

Приоритетни проекти на Съюза за Средиземноморието:

- ✓ Създаване на магистрали по суша и по море;
- ✓ Защита при бедствия и аварии;
- ✓ Развитие на слънчевата енергетика;
- ✓ Евро-средиземноморски университет в Словения;
- ✓ Средиземноморска инициатива за развитие на бизнеса на (микро и МСП)

Техническа помощ

До 2005 г. има отделни финансови инструменти за Средиземноморието – MEDA I (1995 – 1999 г., поети задължения около 3 млрд. евро, използвани по-малко от 30%) и MEDA II (200 – 2004 г., обещани около 3 млрд., използвани около 2,4 млрд.). MEDA II е продължена и през 2005 и 2006 г. (около 2 млрд. обещани средства).

- ❑ От 2007 г. подпомагането на Средиземноморието преминава към Политиката на добросъседство и към Финансовия инструмент по тази политика (2007 – 2013 г.). На многостранна основа през периода 2007 – 2010 г. са обещани за проекти на Средиземноморието около 400 млн. евро.
- ❑ Основната част от проектите се реализира на двустранна основа. По този начин се използват около 85% от отпусканите средства.
- ❑ Техническа помощ на двустранна основа става чрез Евро-средиземноморски споразумения за асоцииране. Има влезнали в сила такива споразумения на ЕС с: Алжир, Египет, Израел, Йордания, Ливан, Мароко, Палестинска автономия и Тунис. Подписано е споразумение, но не е в сила и със Сирия.

Всички тези споразумения предвиждат в областта на търговията създаване на зона за свободна търговия при промишлените стоки (с редица изключения по чувствителните стоки и след значителни преходни периоди).

Мароко	654
Палестинска автономия	632
Египет	558
Тунис	300
Йордания	265
Алжир	220
Ливан	187
Сирия	130
Израел	8
Либия	8

Средства в млн. евро, обещани от ЕС за 2007 – 2010 г.

□ Примери за проекти, финансирани от ЕС на двустранна основа:

- ✓ Програми за преквалификация в Мароко, Тунис, Йордания;
- ✓ Сирийско - европейски бизнес-център;
- ✓ Социален фонд за създаване на заетост в Египет;
- ✓ Програма за възстановяване на обществената администрация в Ливан;
- ✓ Програма за развитие на селски местности в Мароко.

ЕС има постоянно положително салдо в търговията си с указаните страни, което се равнява на от 5 до 10 млрд. евро годишно. На посочените страни се падат около 6% от експорта на ЕС и около 4,5% от импорта.

ЕС е подчертано водещ търговски партньор на указаните страни и заема около 41% от външната им търговия. Това е дял три пъти по-голям от този на САЩ!

Търговия на ЕС със страните от Средиземноморието (2008 г. , млрд. евро)

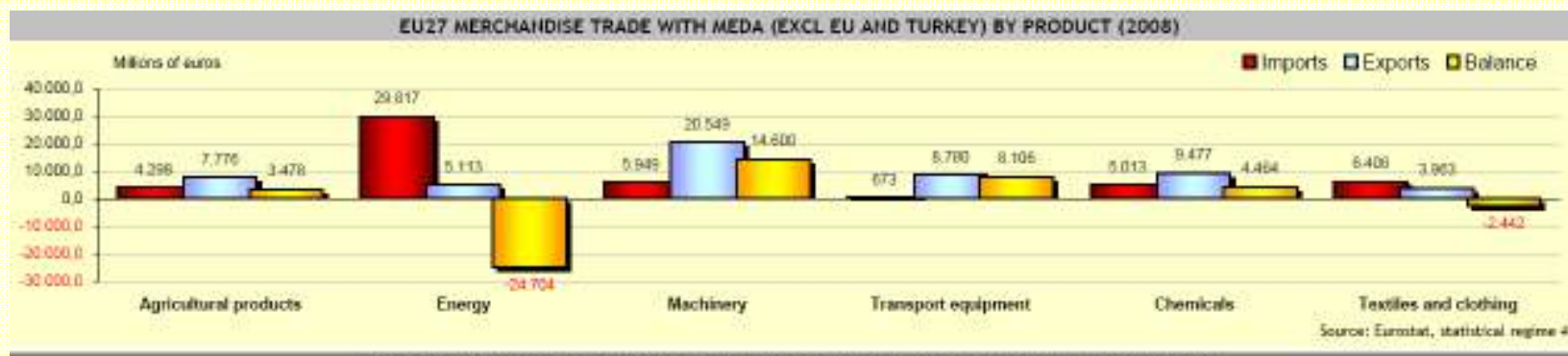
	Експорт	Импорт	Салдо
Алжир	15,3	28,5	-13,2
Мароко	14,4	8,4	6,1
Израел	14,1	11,2	2,9
Египет	12,7	8,0	4,7
Тунис	9,9	9,5	0,4
Ливан	3,9	0,4	3,5
Сирия	3,5	3,6	-0,1
Йордания	2,9	0,3	2,6
Палестинска автономия	0,1	0,0	0,1
ОБЩО	76,8	69,9	7,0

Особено значение имат търговските връзки на ЕС с Алжир и Мароко. Във вноса на Алжир ЕС заема 55% (основно Франция). Алжир внася машини, транспортни средства, храни.

Мароко има традиционно специални отношения с Испания и Франция.

First EU-Morocco summit in Granada (7.3.2010)
Част от Кралство Испания е на територията на Африка – Ceuta, Melilla.

При експорта на ЕС преобладават машините, транспортните средства (заедно над 44%) и химическите стоки. При импорта от средиземноморските държави преобладават енергоносителите (43%) и текстилът.

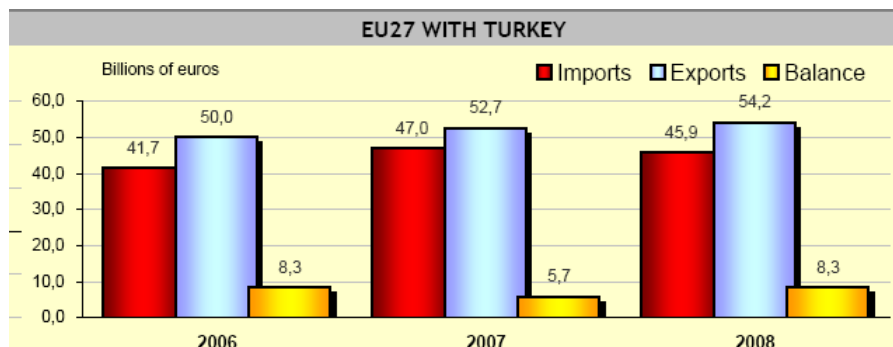

Търговия на България със средиземноморските държави (2008, млн. евро)

	Експорт	Импорт	Салдо
Сирия	174,4	60,1	114,3
Ливан	70,5	10,5	60,0
Тунис	66,1	63,5	2,6
Египет	46,5	26,1	20,3
Израел	42,2	40,5	1,7
Алжир	42,1	0,8	41,3
Мароко	17,3	44,8	-27,5
Йордания	5,4	3,6	1,8
Палестинска автономия	0,0	0,0	0,0
ОБЩО	464,6	249,9	214,6

Търговско-икономически отношения с Турция

На Турция се падат около 4,1% от експорта на ЕС и около 3% от импорта. Турция заема 5 място при експорта и 7 при импорта на ЕС.

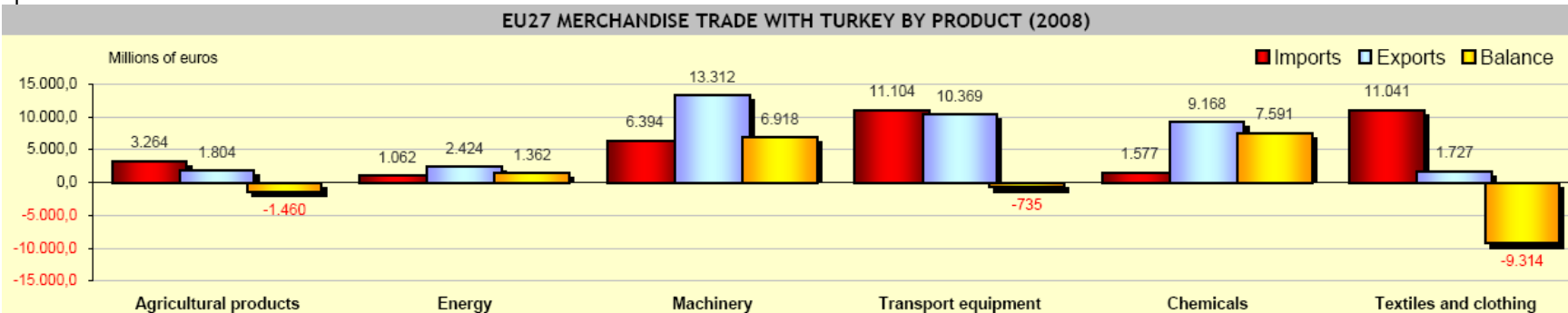
ЕС има митнически съюз с Турция от 1996 г., който обхваща промишлените стоки.

На ЕС се падат около 56% от външната

търговия на Турция при дял на САЩ – 4%.

Годишно ЕС изнася в Турция 10-12 млрд. евро под формата на инвестиции. Натрупаните инвестиции на ЕС са около 50 млрд. евро. Турските инвестиции в ЕС са около 5 млрд. евро.

При търговията с услуги експорта на ЕС е около 12,0 млрд. евро, импорта около 6,5 млрд. Общото положително салдо на ЕС – стоки и услуги, е около 14 млрд. евро.

3. Търговско-икономически отношения със Страните АКТ

Конвенции за асоцииране

Название	Времетраене	Финансови инструменти
Първа конвенция от Яунде	1964 – 1970	Втори ЕФР*** -
Втора конвенция от Яунде	1970 – 1975	Трети ЕФР
Първа конвенция от Ломе	1975 – 1980	Четвърти ЕФР
Втора конвенция от Ломе	1980 – 1985	Пети ЕФР
Трета конвенция от Ломе	1985 – 1990	Шести ЕФР
Четвърта конвенция от Ломе*	1990 – 2000	Седми ЕФР (1990 – 1995) Осми ЕФР (1995 – 2000)
Конвенция от Котону	2000 – 2020**	Девети ЕФР***** Кредитна линия на ЕИБ

- ✓ Подписването на Конвенцията от Котону през 2000-та г. бележи началото на принципно нов етап в отношенията на ЕС със 79-те страни от АКТ – 48 африкански страни, 16 карибски и 15 тихоокеански страни.
- ✓ Въведено е разделянето на 7 района:

❖ Southern African Development Community group (SADC)

❖ Eastern and Southern Africa group (COMESA)

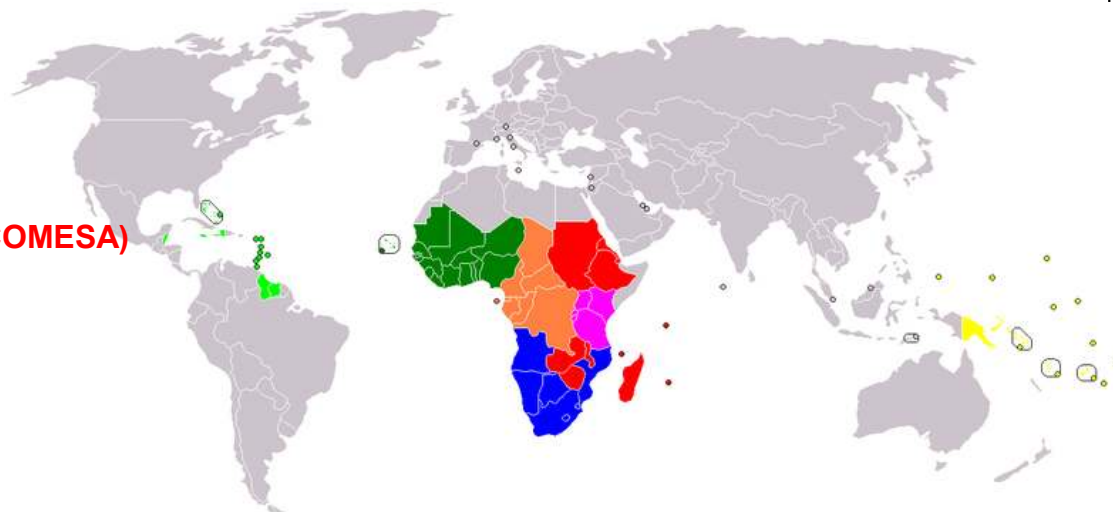
❖ East-African Community group (EAC)

❖ West African group (ECOWAS)

❖ Central African group (CEMAC)

❖ Pacific group

❖ Caribbean group

- 1. Група на Южноафриканска общност за развитие** (на английски Southern Africa Development Community group – SADC group). Тя включва 7 държави: Ангола, Ботсвана, Мозамбик, Лесото, Намибия, Свазиленд и Южна Африка.
- 2. Източно и южноафриканска група** (на английски Eastern and Southern Africa group). Наричат я още на английски Comesa group (Комеса груп), тъй като част от държавите в тази група са членки на Общия пазар на Източна и Южна Африка, известен с абривиатурата си от английското название Common Market for Eastern and Southern Africa. В тази група са 12 държави: Джибути, Замбия, Зимбабве, Еритрея, Етиопия, Коморските острови, Мадагаскар, Мавриций, Малави, Сейшелските острови, Сомалия, Судан.
- 3. Група на Източноафриканската общност** (на английски East-African Community group – EAC group). Тя включва 5 държави: Бурунди, Кения, Руанда, Танзания, Уганда.
- 4. Западноафриканска група.** Тя е свързана с Икономическата общност на Западноафриканските държави. Включва 16 държави: Бенин, Буркина Фасо, Кабо Верде, Кот д'Ивоар, Гамбия, Гана, Гвинея, Гвинея-Бисау, Либерия, Мавритания, Мали, Нигер, Нигерия, Сенегал, Сиера Леоне, Того.
- 5. Централноафриканска група.** Тя се нарича още „Група на КЕМАС“ от абривиатурата на френското название на Икономическата и валутна общност на Централна Африка (Communauté Économique et Monétaire de l'Afrique Centrale – СЕМАС). Включва общо 8 държави. От тях 6 са от СЕМАК – Габон, Екваториална Гвинея, Камерун, Мали, Централноафриканската република и Чад и 2 държави извън КЕМАС – ДР Конго и Сао Томе и Принсипи.
- 6. Група на тихоокеанските острови.** Тя включва 15 малки островни държави.
- 7. Група на държавите от Карибите.** Тя включва 16 островни държави.

Финансирането на сътрудничеството ЕС – Страни от АКТ (без Южна Африка) става извън бюджетната рамка на ЕС чрез междудържавния Европейски фонд за развитие (ЕФР).

За периода **2013-2018 г.е в сила Единадесетия ЕФР.**

Управлението на фонда, както и мониторинга за финансирането от него програми, става чрез Управленския комитет към ЕФР (EDF management committee).

В рамките на Десетия ЕФР са предоставени на разположение 22,7 млрд. евро за период от 6 г., т.е. по около 3,8 млрд. евро годишно.

Отпускането на средства става на базата на Стратегически документи (планове за усвояване на средства) на 3 нива:

- **общо за всички страни АКТ (Intra-ACP strategy paper),**
- **регионални стратегически документи (Regional strategy papers)**
- **стратегически документи за отделни страни АКТ (Country strategy papers)**

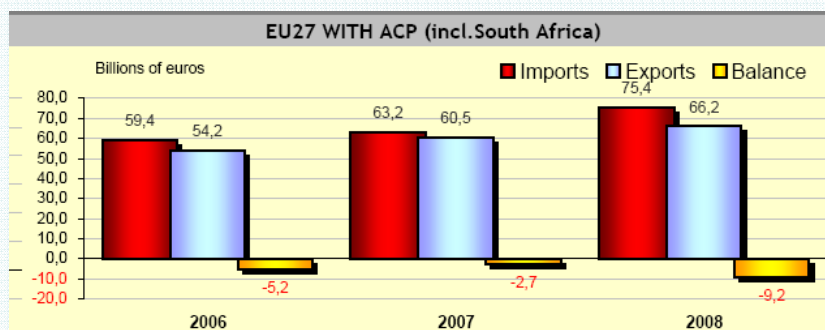
Country	%
Belgium	3.53
Bulgaria	0.14
Czech Republic	0.51
Denmark	2.00
Germany	20.50
Estonia	0.05
Ireland	0.91
Greece	1.47
Spain	7.85
France	19.55
Italy	12.86
Cyprus	0.09
Latvia	0.07
Lithuania	0.12
Luxembourg	0.27
Hungary	0.55
Malta	0.03
Netherlands	4.85
Austria	2.41
Poland	1.30
Portugal	1.15
Romania	0.37
Slovenia	0.18
Slovakia	0.21
Finland	1.47
Sweden	2.74
United Kingdom	14.82

На ниво страни от АКТ са осигурени 2,7 млрд. евро, главно за финансиране на институциите за сътрудничество, програми в областта на здравеопазването, образователния и културен обмен, изследвания и програми в областта на устойчивото развитие.

На регионално ниво се финансират главно мерки за укрепване на регионалната търговско-икономическа интеграция.

Основната част от средствата се предоставя на национално ниво, като вноска в бюджета.

✓В областта на търговията се преминава към постепенно изравняване на преференциите, ползвани от страните от АКТ с преференциите по Общата система за преференции, която се ползва от всички останали развиващи се страни. Тъй като 50 от страните АКТ са сред най-слабо развитите страни те ползват режима ОСП++

**Делът на АКТ в експорта на ЕС е около 5,1%, а в импорта – 4,9%.
Балансът е постоянно положителен за страните от АКТ.**

EU27 MERCHANDISE TRADE WITH ACP (incl. South Africa) BY PRODUCT (2008)

Изнасят се в АКТ главно машини, оборудване, химически стоки, а се внасят от там основно енергоносители (Нигерия) и аграрни стоки (кафе, какао).

В експорта на ЕС Южна Африка заема 19 място, Нигерия – 28.

В импорта – Южна Африка е на 15 позиция, Нигерия – 21. На тези две страни се падат почти половината от експорта и импорта по направление АКТ.

Търговията на България с Нигерия и Южна Африка

2008, млн. евро	експорт	импорт	салдо
Нигерия	82	0	82
ЮАР	9	14	-5

През 2008 г. сме изнесли в Нигерия главно бензин, в ЮАР – консерви от зеленчуци, шоколадови изделия, стоманени изделия. Внесли сме от ЮАР главно растителни влакна, електрическо друго оборудване.